

novali smo v stanovanju „českega spevačkega spolka“ dan svetega Vaclava, patrona českega kraljestva, in ustanovili smo v glavnem zboru ob enem nova pravila (štature) za novo slovansko društvo v Gradcu, za „Slovansko Besedo.“

Ako pomislimo, da sloga jači a nesloga tlači, ako prevdarimo, da je ravno nam Slovanom treba one veliko in mnogo imenovane slovanske vzajemnosti, ktera se tudi djanško pokazuje v medsobnem občenu, ako pogledamo, kako ravno sedaj stoji državopravna reč za Slovane, kedar jih iz jedne strani tišči Nemece, iz druge pa Madjar; ako vse to pomislimo, bomo lahko zapopadli davno željo tukajšnjih Slovanov, da bi se združili v jedno močno društvo, ktero bi v svoje krilo sprejelo ne le Slovence, temuč tudi Čeha, Hrvata, Srba, Poljaka. V Gradcu je gotovo tretjina vseh prebivalcev slovanske krvi; ali med Nemci se držijo za Nemce, bodisi da so se svoji narodnosti že izneverili, bodisi da niso dosihmal imeli priložnosti pokazati svojo rodoljubnost. Odsihmal, tako pričakujemo, saj izgovora ne bo, da tu, kjer je toliko Slovanov, ni bilo mogoče ustanoviti dostojnega vseslovanskega društva. Nova pravila ne tirjajo veliko plačila od udov, tako da se vsaki lahko udeleži društvenega življenja, ktero obeta prav dober plod nositi. Prvi odstavek pravil namreč obeta udom priložnost davati, izobraževati se po čitanju časnikov, po prednašanju poučilnih in zabavnih predmetov, potem vaditi se v petju in — kar se mi jako važno zdi — tudi v telovanju. Telovadba je že zdaj med udi upeljana in se je udeležuje že zdaj kojih 40 sokolov.

Nadjamo se toraj, da bodo v obilem številu pristopili posebno Slovenci k temu društvu, kadar bodo njegova pravila od vis. c. kr. namestnije potrjena; jako bi pa „Slov. Besedo“ podpirali posebno dijaki ne le s svojim krepkim glasom kot peveci, ampak tudi, ker bi v novo vpeljanih govorih društvu jako pomagali.

Tako mislim, smo naj vrednejše praznovali slavo sv. Vaclava, ako smo temelj postavili novemu razvitku narodnega življenja na otujeni nam zemlji.

Že zdaj se v malem českem društvu redoma shajamo vsako sredo in soboto; tu zapojejo pevci ktero narodno, pregovori kateri besedo o pravem predmetu, o pravem času — in tako se pri narodnih srečih hranjuje, pri mlačnih kozmopolitih pa vzbujuje narodna čut. Nove prigodbe zadevajoče slovansko društvo se bodo čast. čitateljem „Slov. Gospodarja“ o pravem času naznanile, da pove bratom po lepi domovini, kako se obnašajo tukajšnji Slovenci, kako se porazumljujejo s svojimi brati Čehi, Hrvati, Srbi. S Bogom!

Iz gornje Loznice pod Pohorjem 22. septembra t. l. Kratke vrstice v poduk novovoljenim srenjskim županom in svetovavcem. — Zahvalite se Bogu, kateri vam je dal zdravo pamet, telo in morebiti tudi obilno posestva, zahvalite pa se tudi svojim sosedom, kateri so vas s tem spoštovanjem počastili, da so vas volili za skrbnike in varuhe srenjskega premoženja in pravic. Kaka bremena pa so vam s to častjo vaši sosedje naložili? — Gotovo velika in važna bremena! Med ostalimi omenim samo tale:

1. Morate vedno skrbeti za blagor cele srenje.
2. Morate se neoplašljivo potegovati za naše pravice, ne pa tako kakor pri zadnjih volitvah okrajnih zastopnikov v slov. Bistrici, kder ste spoštavanega rodoljuba pustili v krempljih naših nasprotnikov.
3. Morate skrbeti za to, da se v srenji osnovalo po nje zmožnosti kmetiške šole, v katerih se bo naša mladina učila bolj umno kmetovanje, da se podigne gospodarstvo tudi pri nas na naj višo stopnjo omike, kar nam je sila potrebno. Kaj nam pomaga, če bi se naša mladina naučila vse evropske jeziki in tudi od nekterih tak visoko čislano „nemško spraho“, gospodariti in kmetovati pa ne, vse to ne bo mnogo koristilo, in stala bo zmirom na slabih nogah.
4. Morate priporočati sosedom, da se dajo zapisati v zavarovavnice (asekuracije) proti nesreči, da dobi vsaki, kterege nesreča doleti, potrebno pomoč in mu ne bo treba beračiti po svetu, če mu poslopje pogori, toča polje, vinograd pobije itd.
5. Morate tirjati pri uradnih, da se uraduje v domačem jeziku, kterege vsaki zastopi. Vedno pa vsem kmetom naj bodo v zmislu besede stare slovenske pesmi, ktere se tako glasijo:

„Spoštovati se mora lep kmetiški stan,
Ker sam Oče nebeški je kmet imenovan.“

Lozničar.

Novičar.

Državni zbor.

Iz državnega zbora na Dunaju se nič važnega ne čuje. Nastale so v njem tako mnoge stranke, da se mora reči, da je ves zbor razcepan, noben skorej ne ve kam spada, vsak dan se delajo novi klubi, kateri se drug dan spet razrušijo in tako ne gre nič naprej.

V 31. seji državnega zbora se je naj prej naznanilo, da je došlo mnogo prošenj, da bi se naj odpravil konkordat, in naj oprostila advokacija.

Na dnevnem redu je bilo sporočilo vredbenega odbora, kateri je napravil načrt državne glavne postave, in sicer: sodniška oblast, izvrševanje vladine in izvrševavne oblasti, vpeljanje državne sodnije in splošnih prav državljanov. O formalnem izdelovanju tega načrta je nastalo dolgo besedovanje. — Dr. Toman je predložil, da pri glasovanju zastran državne glavne postave morate biti dve tretjini glasov. Na to se je podignolo ostro besedovanje, k slednjemu je vendar predlog Tomanov bil zavržen, za kterege sta tudi govorila Zybliekiewicz in Petrino.

Zybliekiewicz, Greuter in Toman so v imenu svoje stranke protestovali proti temu postopanju in izrekli, da ne bodo glasovali.

§. 1. in 2. o sodniški oblasti sta bila brez besedovanja potrjena ali vendar veljata samo za one dežele, ktere so v državnem zboru zastopane.

Minister John je tirjal, da se k §. 3. naj pristavi, da zdajna oblast vajaških sodnij naj ostane, kar je tudi obveljalo ali vendar samo za vojake, kateri so v službi (aktivni).

Proškripcija t. j. preganjanje učiteljev. Pod tem naslovom prinašajo česki „Narodni listy“ dopis od Drave 3. oktob. ki nam naznanja žalostni prigodek, kateri je narodne profesorje in učitelje na Hrvaškem zadel. Več ko 18 zaslužnih mož je znani baron Rauch zdajni kr. namestnik v Zagrebu z naglim ukazom 30. sept. t. l. ob službo in kruh djal, in sicer, kakor se piše iz nobenega drugega vzroka kakor zavoljo tega, da so zvesti sinovi svojega naroda. Marsikteri izmed njih že služi po 12 do 15 let, marsikteri je oženjen in ima po 5 do 6 otrok in sedaj je iz nagla na ulice brez plačila in upa na oškodavanje izpostavljen. Med temi pomilovanja vrednimi možmi so Hrvati, Čehi in tudi Slovenci. Oni pa, katerim je bilo za sedaj še prizanešeno, so dobili ostro posvarjenje zavolj ljubezni do svoje slovanske narodnosti in svobode. Čudno! Slovanom se šteje to v greh, kar se drugim narodom Nemcem, Madjarom računam v zasluge! Tako postopanje v Avstriji ne more imeti dobrih nasledkov, kajti vpije v nebo In „danes meni jutre tebi“ naj si zapom nijo zatiravci naši. Gospodom slovenskim dualistom na državnem zboru v Beču in vsem jihovim zagovornikom pa želimo dober tek k takemu sadju, ki ga rodi sistem, kterege tako marljivo podpirajo.

— Garibaldijevi prekucubi so vkljub italianski straži na mejah, na več krajih v papeževe dežele predrli, kjer delajo kot živi grabeži (roparji), piše vladni list „giorn. di Roma“ od 1. okt. Domači ljudje so pa povsod mirni in sv. očetu zvesti, tako da papeževi vojaki toliko laglje prekucube zasledujo. Do sedaj še se ne ve, kateri so zmagali, ker se na več krajih tepejo, in zdaj ta, zdaj oni zmaga. Mislimo pa, da je armada sv. očeta dosti močna, ukrotiti potepine, samo ako ostane italianska vlada zvesta in ne potegnejo njeni vojaki z Garibaldinci. Potem vtegnola bi huda biti in se boj vneti z Italijani in Francozi, kar bi Prusom naj bolj vgodilo, ter bi zedinjenje nemških dežel še bolj se pospešilo.

Konkordat in jegovi sovražniki. 25 naših škopov je izročilo svetlemu cesarju adreso ali pismo, v katerem prav lepo in izvrstno branijo pravice kat. crkve, kakor so določile se l. 1855. v poravnavi (konkordatu) med sv. očetom kot poglavarjem crkve in med avstr. cesarjem. Ves nesrečni brup nemškega liberalizma soper to poravnavo se da takole najbolj razumeti: ti ljudje hočejo katol. crkev v Avstriji čisto po protestantskem kopitu vravnati, tako da postane služna dekla posvetnej oblasti. Prečastiti škopi so tedaj naravnoč do cesarjevega prestola se podali in stvar razjasnili. S tem da ima kat. crkev svoje pravice se nikomur, ki je druge vere, krivica ne godi; marveč imajo ravno drugoverniki v Avstriji več svobode, kakor sami katoličani, in več, kakor postavim

na Pruskem, kjer je vlada sama in večina prebivavcev luteranska. Ravno tam je kat. crkev vsled poravnave s papežem svobodna, in vendar se nemški protestantje ne pritožijo, da jim je zavolj tega krivica. Pri nas pa — tudi katoliki, se ve da nezvesti, in ti še naj huje soper svojo lastno mater rogovilijo, kar je očiten dokaz, da ti ljudje v omiki zares za nemškimi Prusi daleč stoje. Pač prav je govoril slavno znani Nemeec Alban Stolz, ko je l. 1848 potovaje po Avstriji in opazovaje gibanje naših nemških liberalcev izrekel: „Meni se gabi to avstrijsko nemškutarstvo.“

— 3. okt. je bila seja Matic. odbora v Ljubljani. Predsedoval je 2. predsednikov namestnik, preč. G. prošt Ant. Kos. Pričujočih bilo je 10 ljubljanskih in eden vnenjih odbornikov, tedaj ravno še toliko, da se je odborovati zamoglo. Posnemimo le poglobitniše stvari. — Enoglasno so bili vnovič izvoljeni: prejšnji prvosednik, njegova dva namestnika, blagajnik in pregledovalec društvenih računov. — Po predlogu g. dra Zupanca se je tajniku odločila nagrada po 10 for. na mesec. — Zastran ponudbe g. Ant. Klodiča, da hoče grško slovnico v slovenskem jeziku spisati, ako je Matico volja, rokopis sprejeti, se je odločilo, da za zdaj ne kaže, da bi Matica izdala tako knjigo, ker se mora pred vsem gledati, da se s knjigami, ki jih izdava, vstreza kolikor mogoče vsem udom, kar bi pri oni knjigi ne bilo, a veliko jih vsako leto na dan spraviti še zdaj mogoče ni. — Zastran g. Raičevega predloga, da se darilo njemu prisojeno za polovico obrne za Krempeljnov spominek, za polovico pa v druge od njega omenjene namene, je sklenjeno, da se mu, če hoče sebi prisojeni znesek za eno ali za drugo stvar obrniti, to čisto na voljo da; če pa sam tega neče, naj blagovoli denar Matici pokloniti. — Slednjič je vnenji odbornik nasvetoval prenaredbo pravil, da namreč naj velikemu zboru več pravic pripada, kakor, da določuje, koliko se od vsakoletnih dohodkov sme porabiti za izdavanje knjig; kako bode s plačo za tajnika in njegova pomagavca; da izvoli častne ude itd. Za poživiti občni zbor je tudi nasvetovano, da naj odbor naprosi kakega sposobnega Maticarja, da pripravi za veliki zbor kratko razpravo o kakovem znanstvenem predmetu in to pri velikem zboru predbere; da je pa tudi vsakemu udu, ki je temu kos, pripušeno, kaj mikavnega pripraviti, samo da to blagovoli poprej odboru naznaniti. Tako bi ob enem lepega gradiva za prihodnji letnik prišlo in veliki zbor bi se vzvišal. Nasvetovane pravilne prenaredbe se bodo razglasile, vsi udje za svoje mnenje poprašali; potem se izvoli odsek, ki bode te prenaredbe presodil, vredil in prihodnjemu velikemu zboru za razpravo predal.

Petdesetletnica obhajana na čast najdenju kraljedvorskega rokopisa. Zadnje dni (28.) preteklega meseca je obhajal česki narod dan imenitnega spomina. Minolo je namreč ravno petdeset let, odkar je slavni Vaclav Hanka našel v zvoniku v mestu Kraljevem dvoru na Českem prestar in imeniten rokopis, ki je od kraja, kder se je našel dobil priimek „kraljedvorski.“ Ni dan današnji omikanega Slovana sploh resnično omikanega človeka, ki bi ne poznal tega rokopisa in jegove veljavne pomembe. Ta spis ali prav za prav ti spisi hranjujejo v sebi naj starejše plodove českega uma in duha. Z njim se ponaša česki jezik in sme ponosno stopiti na stran vsakega tudi naj omikanejšega jezika. Nekatere izmed pesmi v njem se nahajajočih pomikajo učenjaki nazaj celo v deseto stoletje in so plod naj vznešenejše poezije, ki ima le v Homerovih pesmotvorih vrstnike. Kraljedvorski rokopis je za Čehe sploh za Slovane izvir staroslovanske poezije in zgodovine, staroslovanskega prava, jezikoslovja sploh staroslovanskega življenja. Z nesrečno bitvo na „Beli gori“ je prestalo duševno življenje českega naroda in spalo je skoro noter do leta 1817. O staročeski poeziji, vedi in zgodovini nikdo nič ni znal. Mislilo se je, sploh in tudi z premislikom svetu oznanjevalo, da česki narod in sploh slovanski narodi se še nikdar niso nahajali na viši stopnji duševnega življenja in da ti narodi niso druga kakor tvarina (materjal), iz ktere naj si drugi narodi posebno pa Nemci iztesavajo svoje kulturne kipe. Ali leto 1817 in slavni Hanka je z zaznanjem in razglašenjem kraljedvorskega rokopisa temu krivemu mnenju stalo spodbil. Pokazal je svetu kratoso staročeskega, staroslovanskega pesmotvorstva in izbil zatiklej studencu zamašene narodnega življenja. Od tega časa se rajta čili tok bistre reke narodnega gibanja v českem narodu. Kaj čuda, da so sovražniki Slovanstva vse žile na-

peli vzrok tega življenja kraljedvorski rokopis in zaznatelja jegovega pred lastnim in tujim svetom kolikor mogoče ob moč in veljavo spraviti. Pa spodletelo je jim. Svečanost 28. sept. t. l. je pričala, da so vsi taki napor brez vspeha. Zbrala se je taka množina ljudstva kolika ne kmali pri kaki svečanosti in na čelu vsi prvaki in starešine narodovi. Tu je bil, Sladkovski, Rieger, Palacky in kakor se že imenujejo te slavne zvezde na duševnem obzoru českega naroda. Čuli so se imenitni in važni govori, pevale navdušivne pesmi in med drugim tudi odgrnolо kolosalno operije Hankovo in položil temeljni kamen Hankovemu gledišču, na osvetljava lica českega naroda in zasrambo jegovih sovražnikov. Slava bratom Čehom!

— Ogerski deželni zbor se je tudi 30. septembra začel; naj važnejša jegova obravnava se bode vrtela okoli finančne poravnave z Avstrijo.

— Česko-ruska slovnica od profesorja Kolarja je v 8 dnevih, potem ko je došla na svetlo, vsa bila razprodana in zdaj se že tiska drugokrat.

Mikeš-eve česko-ruske slovnice pa je že prodan četrti natis.

— O branju (trgatvi) piše neki francoski časnik, da bode v Šampaniji in Bordoju in še nekterih drugih krajih na Francoskem letos dobro vino, samo da ga bode malo, ker je tudi letos bolezen mnogo grozdja požrla.

Iz Hrvaške se piše, da je tudi tam letos bolezen grozdju štršno mnogo kvara napravila, in da zatoraj ne bo preobilno vina.

Njih Veličanstvo cesar se poda 25. t. m. v Pariz. Baron Beust, grof Andrassy, knez Metternih in francoski poslanec na našem dvoru vojvoda Gramont bodo cesarja spremljali.

Česki „Narod. Listy“ pravijo, da so e. k. uradi v Pragi dobili povelje, da morajo mestni županiji samo nemško odgovarjati in sploh samo nemško pisati. Tako povelje celo ni bilo potrebno. —

Slovensko slovstvo.

V Ljubljani v Egerjevi tiskarni je došla pred kratkim na svetlo knjiga, „Oblasti in opravki, ktere imajo po občinskem zakonu občine in župani z občinskimi odborniki vred.“ Na jedni strani je slovensko, na drugi pa nemško, kar je za začetek prav dobro. — V tej knjižici najde župan vse, kar mu je potrebno, da celo po postavah in lahko župani. Jezik je lahko razumljiv, tisk lep. Košta 70 kr. n. d.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptuj	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	—	5	40	5	10	4	80
Rži	3	20	3	30	3	60	3	20
Ječmena	2	50	—	—	2	90	1	50
Ovsa	1	50	—	—	1	70	—	—
Tursice (kuruze) vagan	3	—	3	85	3	20	3	20
Ajde	2	70	—	—	3	40	—	—
Prosa	2	70	—	—	3	20	2	70
Krompirja	1	20	1	80	1	10	1	10
Govedine funt	—	18	—	24	—	24	—	24
Teletine	—	22	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	26	—	26	—	24	—	25
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	8	50	—	—	6	90	8	—
" 18" " " "	—	—	5	—	—	—	—	—
" 36" mehkih " "	5	50	—	—	5	—	6	—
" 18" " " "	—	—	3	25	—	—	—	—
Ogljenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	—	—	78	—	—
" " mehkega " "	—	60	—	—	—	—	—	—
Sena cent	—	120	—	—	—	70	1	—
Slame cent v šopah	—	90	—	—	—	55	—	80
" " za steljo	—	70	—	—	—	40	—	60
Slanine (špeha) cent	36	—	40	—	40	—	40	—
Jajec, pet za	—	10	—	12	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 97 kr. a. v.

Ažijo srebra 122.—

Narodno drž. posojilo 64.80.

Loterijine srečke.

V Trstu 2. oktobra 1867: **20 51 3 39 85**

Prihodnje srečkanje je 12. oktobra 1867.